

FRA HAMMERFST TIL BÆIVASGIEDDE GULL CLAIMS

Av H. C. Mathiesen – O.G.-nytt, april 1982

Hammerfest ligger ved det nordlige endepunkt av en meridian på 25° 20' fra det nordlige ocean til Donaufloden, gjennom Norge, Sverige og Russland. Etter foranstaltning av H.H. Kong Oscar og tsarene Alexander og Nicolaus ble det ved uavbrutt arbeid fra år 1816 til 1852 utmålt av de tre nasjoners geodets bredde 70° 40' 3" 2871790 m.

Forekomsten av gull i Finnmark ble første gang påvist av bergmester Tellef Dall under en reise i fylket i året 1866. Det første sted han fant gull var ved en liten bielv til Karasjokka, senere i Nytosjokka som har gitt mer gull. Utvasket gull er beregnet til opptil 2 gram pr. m³ i 1897 da et Osloselskap drev der.

På det topografiske kartet er følgende stedsnavn angitt for gullfunn: Nytosjokka, Bæivasgiedde, Sargijokka, Gorzjokka, Lemmonjokka, Karasjokka, Anarjokka, en bielv til Bavtajokka og storelven Tana som er lav, flytende bred og stille. Kilder og bekker oppe i fjellene ga trykk i vannrørene til gullvasking. De største gullstykkene varierer fra år til år, men det største funn var engang nevnt til hele 160 gram.

Gullvaskingen foregikk på indianervis ved å bruke et oksehorn »Poruna» som var flekket opp langs etter og formet ut i varmt vann i likhet med en avrundet skovle. Eller de brukte en flat trebakke uthult av en trestamme. Her samlet metallet seg på bunnen. De brukte en panne som var en flat jernskål med riller rundt overkanten og en diameter av ca en halv meter. I den fylte de så den grusen de antok var gullholdig. Gullvaskeren lå på kne ved elvebredden så han hadde tilgang til vann. Så rystet og skylte han bort jorden til bare det tyngste metallstøvet lå igjen på bunnen.

Vuggen som er av kinesisk oppfinnelse svarer i det ytre til sitt navn. Ved den ene

enden av vuggen er det anbrakt et soll som er temmelig grovt, og der dynger man opp jorden eller grusen. Nede i bunnen er det anbrakt fordypninger eller kammer på tvers for å oppfange metallstøvet og de tyngre partikler. Vannet renner ut av et avløpshull i hver ende, »The sluice-boxes», og den såkalte Tom.

Det siste er et trau, etter de gamle tradisjoner var den 10 alen lang og fire dyp, 15 tommer bred ved den øverste del og dobbelt så bred ved den nederste. Bunnen var vanligvis av jernblikk og gjennomboret med huller. Gullet ble oppfanget av opphøyde kanter eller kammer som var festet på tvers i bunnen.

Vaskerenner eller »Sluice-boxes» kunne også brukes. De måtte lages helt nøyaktig, med spiler som ble passet inn i bunnen i to lag, et lag på langs og et på tvers.

Rennene ble så lagt etter hverandre nedover skråningen med en passende helling. Den utgravde jord og grusmasse ble så kastet opp i den øverste vaskeren. Da det ble satt vann på massen seg den nedover rennen, hvor de tyngre partikler sank ned på bunnen hvor det ble stanset av de tverrgående spilene. For å skille gullet fra metallstøvet kunne kvikksølvmetoden brukes. Støvet ble helt på kvikksølv, hvorved gullet sank til bunns mens resten av støvet ble liggende oppå.

En gravemaskin og hydrauliske pumper som kan gi en vannstråle med et sterkt trykk, som derved ville føre jorden med stor kraft gjennom slusene, ville betale seg ved funnene.